

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія освіти / АПН; гол. ред. В. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1040 с.
2. Журавльова Л., Іпкаєва К. Формування творчих здібностей старших дошкільників засобами інтеграції різних видів художньої-творчої діяльності. *Молодь і ринок*. 2019. № 1. С. 17–22.
3. Кліш В., Семенова Н. Розвиток творчих здібностей вихованців дошкільного навчального закладу в образотворчій діяльності. *Освітній простір України*. 2016. Вип. 7. С. 126–131.
4. Козир М., Шиденко І. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами дидактичної гри. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (2). С. 391–393.

Ірина БАХ
(Дрогобич)

ВИКОРИСТАННЯ ЕЙДЕТИЧНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗІ ЗВУКАМИ ТА БУКВАМИ

Сучасна дошкільна освіта орієнтується не лише на передачу знань, але й на створення умов для гармонійного розвитку дитини, зокрема її мовленнєвої компетентності. У цьому контексті важливим завданням є підготовка дітей до подальшого оволодіння читанням, що передбачає розвиток фонематичного слуху, ознайомлення зі звуками рідної мови та формування уявлень про букви [1]. Ці складові, поряд з іншими, визначають готовність дитини до навчання у школі.

Водночас практика роботи з дошкільниками свідчить, що традиційні способи ознайомлення зі звуками та буквами не завжди забезпечують достатній рівень зацікавленості дітей, позаяк мають абстрактний характер. «У старшому дошкільному віці провідну роль відіграє наочно-образне мислення, і пізнавальна діяльність значною мірою залежить від емоційної залученості та ігрової мотивації» [2, с. 155]. Відтак постає потреба у використанні таких методів, які відповідали б цим особливостям, опиралися на наочно-образне мислення, мали позитивне емоційне забарвлення, сприяли

легкому запам'ятовуванню інформації, робили процес навчання природним і захопливим.

Одним із перспективних напрямів, що відповідає зазначеним вимогам, є ейдетика – система прийомів, спрямованих на запам'ятовування через образи, асоціації та емоційні враження [3; 4]. Для дітей дошкільного віку це особливо актуально, адже їхня пам'ять має переважно образний характер. Використання яскравих візуальних образів, звукових асоціацій та ігрових ситуацій дає змогу не лише полегшити засвоєння матеріалу, але й активізувати увагу, уяву та мислення. А також сприяє більш глибокому розумінню звукової структури слова та ефективному засвоєнню звуків і букв [3; 4].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення процесу ознайомлення дітей старшого дошкільного віку зі звуками та буквами шляхом використання ейдетичних методів для підвищення ефективності навчання і розвитку пізнавальної активності дошкільників.

У процесі ознайомлення зі звуками та буквами це проявляється у здатності дитини встановлювати зв'язки між звуковим образом слова та його графічним позначенням, що є важливою передумовою подальшого оволодіння читанням. Важливим є також те, що ейдетичні методи органічно поєднуються з провідною діяльністю дошкільного віку – грою. Використання казкових персонажів, символів, уявних ситуацій створює позитивний емоційний фон навчання, підвищує інтерес дітей та сприяє їх активному залученню до освітнього процесу [4; 5].

До ейдетичних методів, які використовують для вивчення букв та звуків, зараховують метод візуальних асоціацій, піктографічний, фонетичний, сюжетно-ланцюговий, метод парадоксальних перетворень та метод «оживлення образу». Вони спрямовані на формування стійких зв'язків між звуком та буквою. Найбільш поширеним є саме метод візуальних асоціацій, який полягає у поєднанні букви з конкретним образом (наприклад, «А» як гірка або «М» як хвилі), що активізує зорове і вербальне сприймання та підсилює запам'ятовування [5].

З метою зацікавлення дітей старшого дошкільного віку звуками та буквами у практичній роботі використовується методична розробка «Вчимо букви та звуки за картинками-асоціаціями» Ірини Бах [6]. Її особливість полягає у тому, що засвоєння букв відбувається через поєднання зорового образу та звукової характеристики, а не лише через традиційне співвіднесення букви зі словом.

Кожна буква представлена через асоціативний образ, який допомагає дитині не тільки впізнати її, але й «почути» звук. Наприклад, буква «С» пов'язується з образом ручки чайника, що свистить під час закипання води і видає звук «сссссс», а буква «Б» – із барабаном (нижня округла частина букви) та барабанної палички (верхня частина букви), які відтворюють звук «б-б-б». Використання такого фонетико-асоціативного методу забезпечує одночасну роботу кількох каналів сприймання – зорового, слухового й емоційного, що сприяє кращому запам'ятовуванню.

Робота з картками передбачає активну взаємодію з дитиною через запитання та ігрові завдання: визначити, на що схожа буква, який звук вона передає, де його можна почути. Це не лише полегшує засвоєння матеріалу, але й стимулює мовлення, розвиває уяву та формує здатність до узагальнення.

Спостереження за дітьми у процесі використання ейдетичних методів показали, що вони охоче включаються у роботу, проявляють ініціативу й інтерес до навчання. Засвоєння букв відбувається швидше, а кількість помилок при їх розпізнаванні зменшується. Навіть діти, які раніше відчували труднощі, демонструють позитивну динаміку завдяки опорі на образи. Це свідчить, що ці способи вивчення букв та звуків підходить для дітей дошкільного віку.

Окрім того, помітні зміни відбуваються і в розвитку пізнавальних процесів: діти стають уважнішими, краще запам'ятовують матеріал, активніше висловлюють власні думки. Важливо й те, що навчання проходить у невимушеній атмосфері гри, що сприяє формуванню позитивного ставлення до освітньої діяльності.

Практичне застосування ейдетичних методів у процесі ознайомлення дітей старшого дошкільного віку зі звуками та буквами, зокрема, використання методичної розробки «Вчимо букви та звуки за картинками-асоціаціями» [6] було проведено у студії гармонійного розвитку «Розумник» м. Дрогобич і засвідчило їхню високу ефективність. У ході педагогічного спостереження за дітьми старшого дошкільного віку було відзначено позитивну динаміку у розвитку їхньої пізнавальної активності, зокрема, підвищення інтересу до навчальної діяльності, зростання рівня залученості та ініціативності під час занять та вищу ефективність засвоєння звуків і букв. У процесі роботи також спостерігалось поліпшення слухової та зорової пам'яті. Діти із задоволенням включалися у навчальну діяльність, проявляли

ініціативу у створенні власних асоціацій, що свідчить про розвиток творчого мислення.

Практичне використання методичної розробки «Вчимо букви та звуки за картинками-асоціаціями» [6] підтвердило, що застосування образних асоціацій та ігрових прийомів сприяє підвищенню інтересу дітей до навчання, поліпшенню результатів засвоєння матеріалу та формуванню позитивного емоційного ставлення до освітньої діяльності.

Отже, використання ейдетичних методів є ефективними способами ознайомлення дітей старшого дошкільного віку зі звуками та буквами і має значний потенціал для подальшого впровадження у практиці дошкільної освіти.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні парціальної програми, спрямованої на розвиток мовленнєво-комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку, з акцентом на формування звуко-буквенних уявлень ейдетичними методами та оволодіння початковим умінням читати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти України (Державний стандарт дошкільної освіти) від 12.01.2021 № 33. Київ, 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033729-21#Text>
2. Газіна І. До питання формування початкових навичок читання у дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 23 (2). С. 154–159. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2017_23\(2\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2017_23(2)_28)
3. Пащенко О. Ейдетика в навчанні. *Дошкільне виховання*. 2010. № 5. С. 16–17.
4. Масюк О., Титаренко Л., Сінопальникова Н. Застосування технології ейдетики. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 24, Т. 2. С. 154–159.
5. Чепурний Г.А. Мнемоабетка або секрети алфавіту (для дітей від 4 до 10 років): навчально-розвивальний комплекс методичних розробок. Вінниця: Твори, 2020. 31 с.
6. Бах І.Б. Вчимо букви та звуки за картинками-асоціаціями: методична розробка. Дрогобич. 2024. 24 с.